

Pekka Rytälä

AUTOILUN ILTAPÄIVÄ

Autoilu on kasvunsa rajoilla ruuhkien, kustannustason, ympäristöhäiriöiden ja autoilukykyisen väestönosan supistumisen vuoksi. Jälkitekollinen yhteiskunta korvanee autoilua ihmissuhteilla, tietoliikenteellä ja lähiympäristöön juurtumisella. Nykyisestä valta-asemastaan autoilu aikanaan siirtyy vain liikennemuodoksi toisten joukkoon.

Keksinnön elinkaari

Tarve, joka edelsi auton keksimistä oli halu päästä itse, omatoimisesti paikkoihin. Rollsin mallistossakin on sitkeästi pysytellyt aito Cornichenkävijä.

Auton peruskeksinnöt olivat Otton moottori 1867, itse auto Benzin ja Daimlerin nimissä vuodelta 1886 ja ilmarengas Dunlopin keksimänä 1888. Autosta tuli heti hovin ja hyödyn synerginen yhdistelmä, jonka Henry Ford toi jokamiehen ulottuville.

Uuteen keksintöön liittyy koe- ja johdantoaika, jolloin varhaiset pioneerit omalla kustannuksella kokeilevat. Suomessa tämä jatkui lähes 2. maailmansotaan ja sen muistona olivat pikään AK:n koppelakit ja pussihousut.

Kun keksintö oli hyvä, alkoi raivokas yleistymisen. Sille oli leimallista autopula ja saannin etuoikeudet. Suomesta muistetaan 1950 luvun Volkswagen-seminologivitsit. Yleistymisen johtaa läpimurtoon, jolle ovat tyypillisiä suuret muutokset ympäristöissä, jopa kriisit, Suomessa 1960-luvun loppupuolen Enemmistömellakointi.

Vakiintumisvaiheessa keksintö sopeutuu lopullisesti yhteiskuntaan. Suomessa tämä on auton osalta juuri tapahtunut. Tyypillisiä kehitysilmioita ovat Tieliikennelaki 1982, pientaloasuminen ja autoliikenneverkon jäsennönnin vakiintuminen yhdyskuntasuunnittelussa.

Vakiintunut keksintö siirtyy sitten aikanaan ennen loppua. Autoilun kohdalla se merkitsee runsasta houkuttelevaa valikoimaa, mutta myös huojuntaa ja epärointiä esimerkiksi tiepolitiikassa. Uudet tarpeet ja elämäntavat nousevat ja pinta väreilee. Itse keksintö on parhaimmillaan, kypsä ja koeteltu.

Valtakauden päättyessä keksintö siirtyy alemmalle tasolle, toisten vanhojen joukkoon. Autoilun avulla rakennettu hyvinvointi on valmis ja auto joutaa huvia ja vapaa-aikavälineeksi. Miten asiat ovat jo muuttuneet, nähdään lainauksesta John Steinbeckin klassikosta Vihan hedelmät, joka kuvaa maaltaan hädättyjen Oklahoman farmareiden joukkovaellusta Kaliforniaan 1930-luvun pulkavuosina:

Pakolaiskansaa virtasi 66:nnele tielle, joskus vain yksinäinen auto, joskus kokonainen karavaani. Päivällä ikivanhat, vuotavat jäähyttäjät pursuttivat höyryä, löysät kiertokanget hakkasivat. Ja kuormavaunuja ja henkilöautoja ohjaavat miehet kuuntelivat pelokkaina.

Kuuntele moottorin ääntä. Kuuntele

pyörien ääntä. Kuuntele korvillasi ja ohjauspyörää pitelevillä käsilläsi; kuuntele kämmen vaihdetankoa vasten; kuuntele lattiaa koskettavilla jaloillasi. Kuuntele kaikilla aisteillasi kolisevaa vanhaa romukasaa; äänen muuttuminen, tahdin vaihtelu voi merkitä - viikon odotusta.

Nyt 50 vuotta myöhemmin Route 66 toimii edelleen, mutta Texasin ja Arizonan Sunbeltilla vaellaan toisissa tunnelmissa. Ja jos laakeri menee, nykyajan autoilija on paljon avuttomampi kuin Tom Joad aikanaan Dodge 25:n kanssa.

Autoilun suosion salaisuus ja kasvun rajat

Autoilu on osoittautunut

- helpoksi, hauskaksi ja pieneriin sopivaksi
- joustavaksi ajankohtien ja määrärajojen suhteen
- yhteiskunnalle halvaksi, lopulta jopa tuottavaksi.

Auto palvelee ovelta ovelle ilman odotusaikoja ja on kaikkien kansalaisten ulottuvilla. Ajokortteja on joka toisella. Välineiden hinta ei tee haittaa, koska kypsissä automaissa on aina runsaasti halpaa vanhaa kantaa saatavilla. Jopa naiset ovat pääsemässä rattiin entistä runsaslukuisemmin. Se lisää liikenteen sävyisyyttä, mikä on tervetullutta.

Autoilulla on tietenkin eräitä kasvun rajoja:

1. Tiestön laatu käy kehnoksi, koska epäroivät yhteiskunnat laiminlyövät väyliä ja auton vallan vastustus nostaa häirintäryhmiä tiehankkeiden eteen.
2. Liikenteen kasvu saa aikaan ruuhkia ja pysäköinnin ylikysyntää ajoittain ja paikoitellen.

Tulevaisuuden yhteiselämässä ihminen-ihminen pelitilanteet ovat tärkeimpiä. Kuva Porin kävelykeskustasta (ylh.).

Epäröinti autoilun loppuvaiheen pituudesta johtaa tieolojen laiminlyöntiin, ruuhkiin ja heikkoon tiestöön. Kuva Jorvaksentieltä (alh.).

Tietoyhteyksien hajauttava vaikutus vahvistaa auton aloittamaa kehitystä. "Elektroniset kylät tulevat", Toffler sanoi. Tulevaisuuden ihmisen kiintymys lähiympäristöön on jo markkinamekanismienkin vahvistama. Asuminen ja elämän tapa on kaupunki-maaseutu-välimuotoista. Talossa on taas elintarviketuotantoa, sika ja valtava lauma kanoja, kuten Viulunsoittaja katolla jo aikoinaan haaveksi. Lisäksi myös huippuluokan tiedonsiirtolaitteet, nykyajan mukavuudet, auto ja kivetty pihakatu.

Projisioituna liikenteeseen tulevaisuudenkuva koostuu seuraavista pääpiirteistä:

- Liikenne on helppoa, tasaista ja sävyisää. Päivittäisiä, viikkorytmiin liittyviä tai vuoden vaiheiden sesonkeihin kuuluvia ruuhkia ei juuri esiinny. Kaikki suunnittelevat toimintansa paremmin hyvien tietoyhteyksien avulla.
- Kävely, pyöräily, kulkukäily ja rattaat ovat suosittuja liikennemuotoja luonnollisissa ja hyvin hoidetuissa lähiympäristöissä. Uutuutena kokeillaan Suomen kaupunkilaisten ikivanhaa tapaa jättää lumi hiekoittamattomana luistopohjaksi siihen mihin se sattui satamaan.
- Putkikuljettimia, puskurivarastoja, logistisia prosesseja ja tietoyhteyksiä käytetään yhä laajemmin ja tietoisemmin aina kotitalouteen saakka.

3. Yhteiskunta lyö autoilulle ylliraskaat verot, kun se on niin suosittua ja hauskaa; se käykin kestävämmän kaltaiseksi. Samaan suuntaan vaikuttaa autotekniikan jatkuva mutkistuminen.
4. Yhteisöissä syntyy häiriöitä autoilun tuoman irrallisen elämäntavan vuoksi. "Ympäristöt täynnä kumipyörillä liikkuvia muukalaisia", MacLuhan sanoi. Öisen huoltoaseman ilmapölyssä on jotakin vieraalta planeetalta. Toisaalta kyllä autoilu vahvistaa perhekeskeisyyttä ja monia muita hyviä asioita.
5. Vanhat sivistyskansat ikääntyvät ja rapistuvat niin että kohta ei ole oikein autoilun edellytyksiä.

Liikenne tulevaisuuden yhteiskunnassa

Daniel Belliä/Väinö Luomaa lyhenteen voi yhteiskunnan muutossuunnan pääpiirteistä todeta:

Tulevaisuuden yhteiskunta käsittelee ja käyttää paljon tietoa. Ihmisten toi-

Kehitysvaihe	Esiteoll.	Teoll.	Jälkiteoll.
Tuotannon pääsektori	alkutuotanto	jalostus	palvelu
Tuotantoyhteisö	perhe	tehdas	laitos
Johtaja	isäntä	yrittäjä	asiantuntija
Pelitilanne	ihminen-luonto	ihminen-kone	ihminen-ihminen
Päätöksiä ohjaava metodi	arkijärki	kokemus	malli, teoria

minnan sääteleviä tekijöitä ovat heidän roolinsa ja niissä esiintyminen. Aineellisen tuotannon ja jakelun ongelmien hallinnassa ei näyttäisi olevan pulmia. Työtä vanhassa merkityksessä ei ole paljon tarvis tehdä.

Uusien työtehtävien luonne on suoriteorientoitunutta. Tehtävien suoritusella ei ole määriteltyä paikkaa ja tarkkaa aikaa. Kuvaan kuuluu runsas itsepalvelu ja automatiikka, joilla hoidetaan eriaikaisten toimintojen kohtaamispuolimat.

- Yhdyskuntarakenteita pitävät koossa tarvittaessa raskaat sähkökäyttöiset joukkoliikenneyhteydet. Niiden varteen kerätään pikku yhdyskuntia kuten helmiä nauhaan.
- Autoilun kuva on kaksijakoinen. Toisaalta käytetään tehokkaita erikoisajoneuvoja kuten jakelu- ja jätahuoltoautoja, hälytysautoja, takseja ja linja-autoja. Toisaalta on runsaasti vähässä käytössä olevia yksityisautoja, joilla on pienet vuotuiset suoritteet ja pitkä ikä.